

Teisteanais
Nàiseanta
EISIMPLEIR A-MHÀIN

S871/75/11

Cruinn-eòlas

Deit — Neo-iomchaidh

Ùine — 2 uair agus 40 mionaid

Comharran gu lèir — 80

ROINN 1 — ÀRAINNEACHDAN FIOSAIGEACH — 30 comharra

Feuch **AN DARA CUID** Ceist 1 **NO** Ceist 2

AN UAIRSIN feuch ceistean 3 gu 6.

ROINN 2 — ÀRAINNEACHDAN DAONNA — 30 comharra

Feuch na ceistean **UILE**.

ROINN 3 — CÙISEAN CRUINNEIL— 20 comharra

Feuch a **DHÀ** sam bith de na leanas.

Ceist 11 — Atharrachaidhean gnàth-shìde

Ceist 12 — Raointean nàdarra

Ceist 13 — Cunnartan àrainneachdail

Ceist 14 — Malairt agus dlùth-chruinneas

Ceist 15 — Turasachd

Ceist 16 — Slàinte

Thèid creideas a thoirt dhut airson mapaichean agus diagraman air a bheil ainmean iomchaidh.

Sgrìobh do fhreagairtean gu soilleir ann an leabhran nam freagairtean. Ann an leabhran nam freagairtean feumaidh tu àireamh na ceiste a tha thu a' freagairt a chomharrachadh gu soilleir.

Cleachd inc **gorm** no **dubh**.

Mus fàg thu seòmar na deuchainne, feumaidh tu leabhran nam freagairtean a thoirt don Fhreiceadan; mura dèan thu sin, dh'fhaodadh tu na comharran gu lèir airson a' phàipeir a chall.

ROINN 1 — ÀRAINNEACHDAN FIOSAIGEACH — 30 comharra

Feuch AN DARA CUID ceist 1 NO ceist 2

AN UAIRSIN ceistean 3 gu 6

Ceist 1 — Dealbhan-tìre eighichte

- (a) Dèan sgrùdadh air an earrainn de mhapa an t-Suirbhidh Òrdanais (Cuspair A) de sgìre nam Brecon Beacons.

A' cleachdadh cliath-fhiosan, **thoir cunntas air** an fhianais a tha air a nochdadh air a' mhapa a tha a' togail bheachd gur e sgìre de **shealladh àrd-thalamh eighichte** a tha an seo.

4

- (b) **Mìnich** mar a thèid **gleann air chumadh U** a chruthachadh.

Faodaidh tu diagram(an) a chleachdadh nad fhreagairt.

4

A-nis feuch ceistean 3 gu 6

Na feuch air ceist 2 ma tha thu a-cheana air ceist 1 a fhreagairt

Ceist 2 — Aibhnichean agus glinn

- (a) Dèan sgrùdadh air an earrainn de mhapa an t-Suirbhidh Òrdanais (Cuspair A) de sgìre nam Brecon Beacons.

Thoir cunntas air na feartan fiosaigeach den Afon (Abhainn) Nedd Fechan **agus den ghleann aice eadar 905175 agus 900092.** Nad fhreagairt bu chòir dhut cliath-fhiosan a chleachdadh.

4

- (b) **Mìnich** mar a thèid **loch bogha-daimh** a chruthachadh.

Faodaidh tu diagram(an) a chleachdadh nad fhreagairt.

4

A-nis feuch ceistean 3 gu 6

Ceist 3

Cuspair C3: Aithris bho uachdaran-fearainn ionadail

“Tha cothrom ann an t-àite seo a chleachdadh airson diofar chleachdaidhean fearainn, nam measg tuathanachas, coilltearachd, cur-seachadan/turasachd, stòradh/solar uisge, gnìomhachas agus lùth ath-nuadhachail.”

Dèan sgrùdadh air Cuspair C3 agus air an earrainn de mhapa an t-Suirbhidh Òrdanais (Cuspair A) de sgìre nam Brecon Beacons.

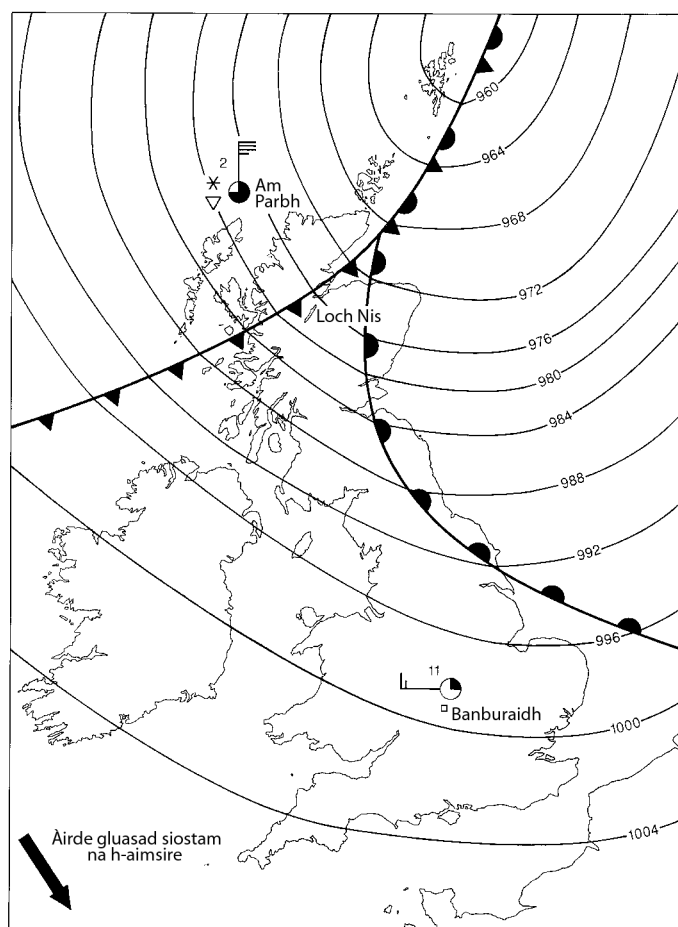
Tagh **dà** chleachdadh-fearainn eadar-dhealaichte a chaidh ainmeachadh ann an Cuspair C3.

A' cleachdadh fianais mapa, **mìnich** mar a tha an raon a tha ri fhaicinn air earrann a' mhapa freagarrach airson do roghainn cleachdaidhean-fearainn.

5

Ceist 4

Diagram C4: Clàr sionoptaig, 0800 uairean, 10mh Màrt

Dèan sgrùdadh air Diagram C4.

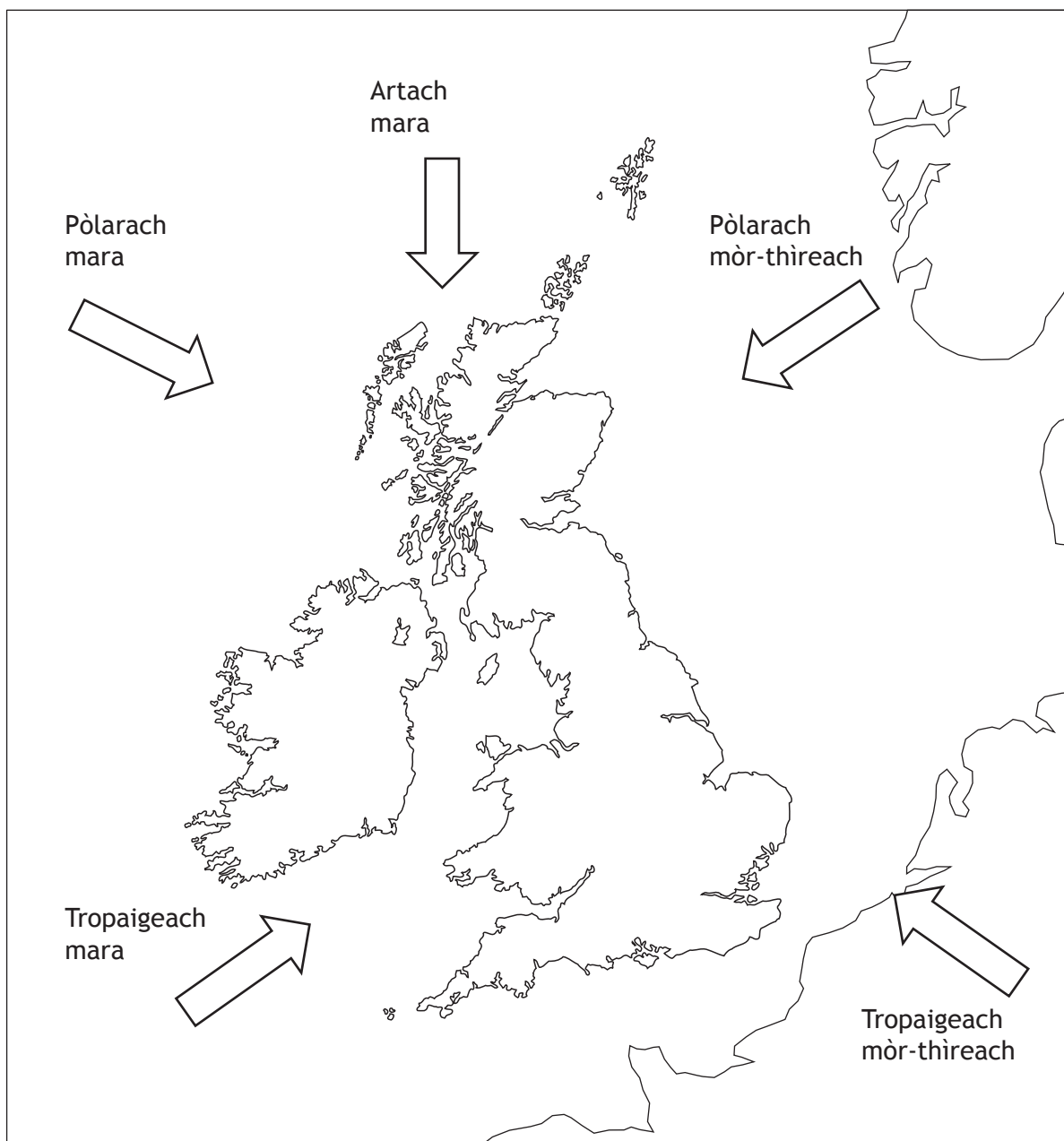
- (a) **Thoir-cunntas**, gu mionaideach air na h-eadar-dhealachaidhean anns an aimsir eadar Am Parbh agus Banburaidh aig 0800 uairean air 10mh Màrt.
- (b) Aig 0800 uairean air 10mh Màrt tha buidheann de dh'oileanaich àrd-sgoile deiseil airson a dhol air cuairt dha na beanntan faisg air Loch Nis. Às deidh dhaibh clàr na h-aimsir ann an Diagram C4 fhaicinn, cho-dhùin iad aig a' mhionaid mu dheireadh gun a dhol air a' chuairt.

Carson a dh'fhaodadh an t-suidheachadh a bhith mì-iomchaidh airson an turais? Thoir seachad adhbharan.

[Tionndaidh an duilleag

Ceist 5

Diagram C5: Tomadan èadhair a' toirt buaidh air Eileanan Bhreatainn

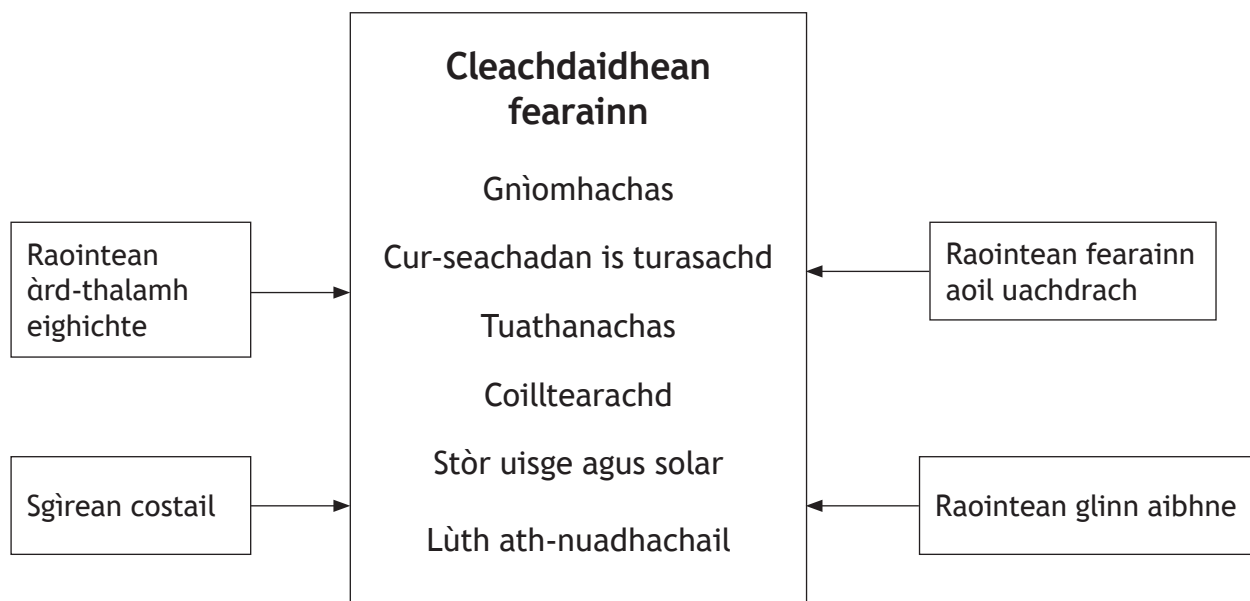

Thoir sùil air Diagram C5.

Thoir cunntas air mar a bheireadh ùine fhada le tomad èadhair **mòr-thìreach** tropaigeach as t-samhradh buaidh air daoine ann an Eileanan Bhreatainn.

Ceist 6

Diagram C6: Cleachdaidhean-fearainn roghnaichte

Thoir sùil air Diagram C6.

- (i) Airson raon ainmichte air na rinn thu sgrùdadh, **mìnich, gu mionaideach**, dòighean anns am faodadh **dà** chleachdadh-fearainn eadar-dhealaichte a bhith an aghaidh a chèile.
- (ii) **Mol** fuasglaidhean a dh'fhaodadh a bhith comasach gus na strìthean sin a rèiteachadh.

5

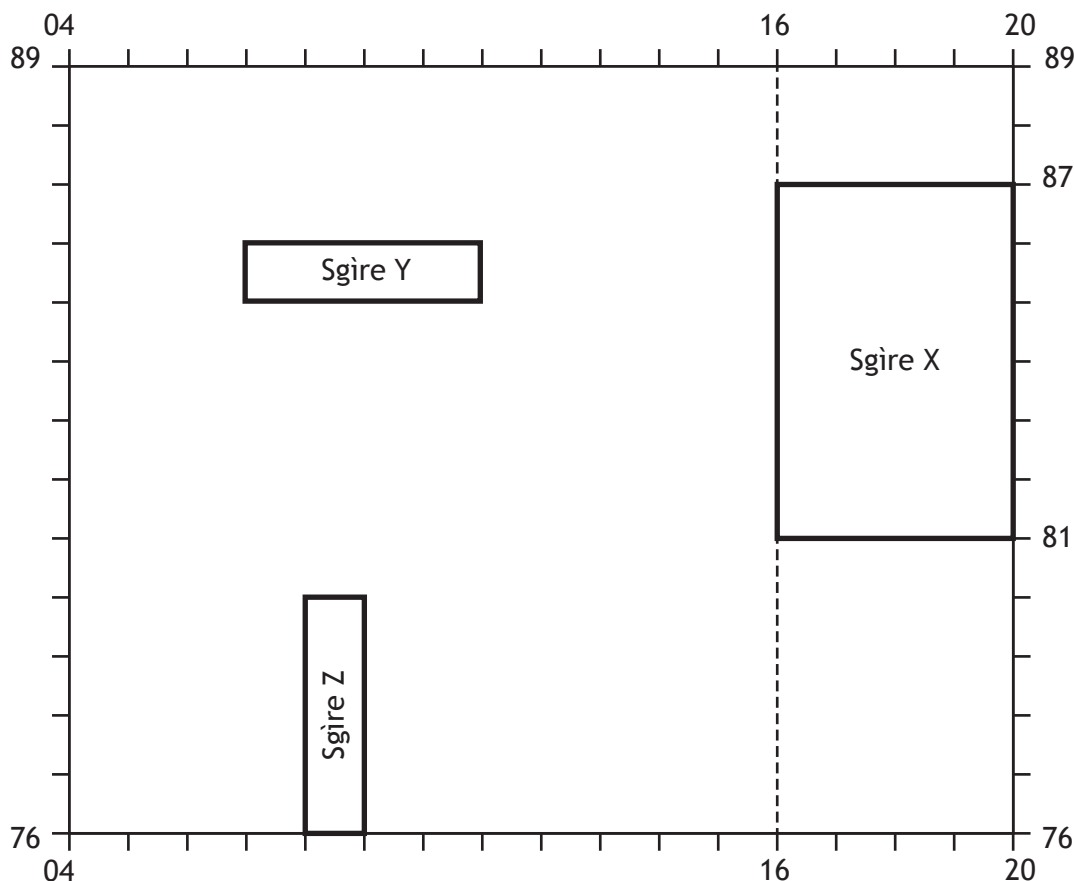
[Tionndaidh an duilleag

ROINN 2 — ÀRAINNEACHDAN DAONNA — 30 comharra

Feuch na ceistean UILE

Ceist 7

Diagram C7

Dèan sgrùdadh air an earrainn de mhapa an t-Suirbhidh Òrdanais (Cuspair B) de sgìre Bhirmingham agus Diagram C7 gu h-àrd.

- (a) Thoir fianais mapa seachad gus sealltainn gu bheil pàirt de Sgìre Gnìomhachais a' Mheadhain (CBD) ann am Birmingham ri fhaighinn ann an ceàrnag-clèithe 0786.

3

- (b) Lorg Sgìre X air Diagram C7 agus air earrann a' mhapa (Cuspair B).

Tha port-adhair Bhirmingham, raon goilf, pàirc gnìomhachais agus sgìre taigheadais air an lorg ann an Sgìre X de iomall dùthchail/bailteil Bhirmingham. A' cleachdadh fianais mapa **mìnich** carson a tha an leithid de leasachaidhean air an lorg an sin.

5

- (c) Tha triùir chloinn òga anns an teaghlach Ruisealach agus tha an teaghlach a' ceannach taigh ann am Birmingham. Tha iad air an cuid sgrùdaidh a chuingealachadh ri dà sgìre den bhaile-mhòir — Sgìre Y (Balsall Heath agus Sparkbrook) no Sgìre Z (Highter's Heath agus Drake's Cross).

Dè an agìre, Y no Z, a bu chòir dhaibh a thaghadh? A' cleachdadh **fianais mapa mionaideach**, thoir **seachad adhbharan** gus taic a thoirt don sgìre roghnaichte agad.

6

Ceist 8

Diagram C8: Leasachaidhean ann an tuathanachas

Bàrr GM

Bith-chonnadh

Barrachd teicneòlais

Puinnsean bhiastan/todhar gallda

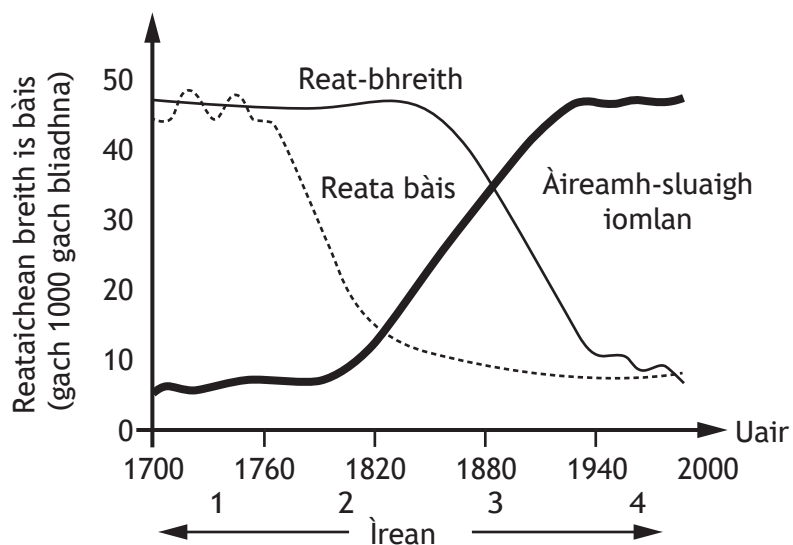
Thoir sùil air Diagram C8.

Mìnich mar a tha leasachaidhean àiteachais o chionn ghoirid ann an dùthchannan fo leasachadh a' cuideachadh tuathanaich.

4

[Tionndaidh an duilleag

Diagram C9: Modal trasnaidh deamografach

Thoir sùil air Diagram C9.

Tha atharrachadh mòr air a thighinn ann an àireamh-sluaigh cuid de dhùthchannan leithid na Rìoghachd Aonaichte, mar a chithear ann an Diagram C9.

Mìnich carson a thachair an t-atharrachadh sluaigh seo. Feumaidh tu iomradh a thoirt air cùisean a tha a' toirt buaidh air reataichean breith is bàis ann an ìrean 2, 3 agus 4 de Diagram C9.

6

Ceist 10

Clàr C10: Taisbeanairean leasachaidh roghnaichte

<i>Dùthaich</i>	<i>Dùil-aoise (bliadhnaichean)</i>	<i>Cothrom air uisge òil sàbhailte (%)</i>	<i>Reata litearrachd (%)</i>	<i>% den fheachd-obrach a tha ag obair ann an àiteachas</i>
Bolivia	69	90	96	32
Chad	50	51	40	80
An Fhionnlann	81	100	100	4
Mali	56	77	39	80
An Òlaind	81	100	100	2
Uganda	55	79	78	40

Dèan sgrùdadh air Clàr C10.

Tagh a **dhà** de na taisbeanairean leasachaidh a tha ri fhaicinn.

Airson na **dhà** a thagh thu, **mìnich, gu mionaideach**, carson a tha iad feumail ann a bhith a' cuideachadh a' sealltainn ìre leasachaidh na dùthcha.

6

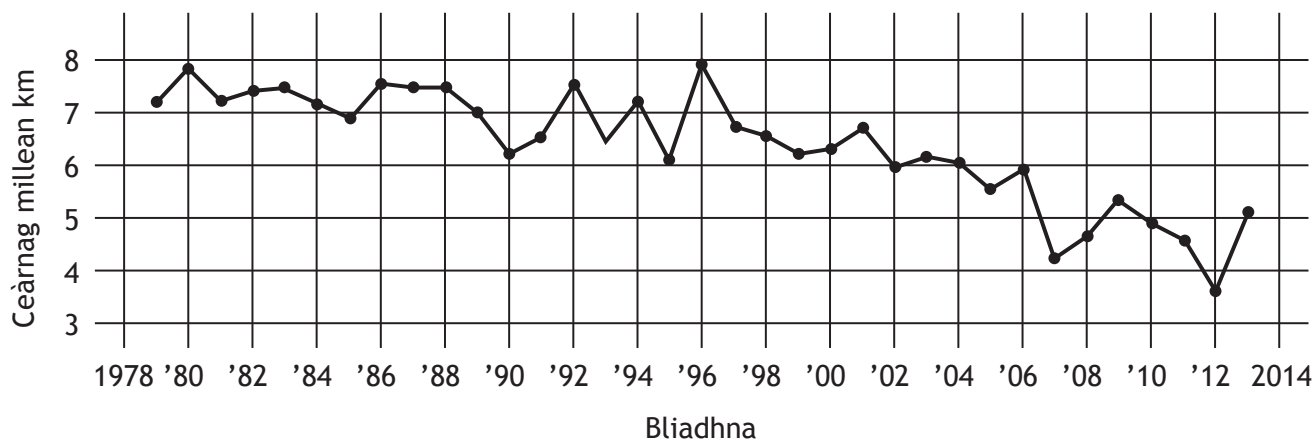
ROINN 3 — CÙISEAN CRUINNEIL — 20 comharra

Feuch DÀ cheist sam bith

Ceist 11 — Atharrachaidhean gnàth-shìde	(duilleag 10)
Ceist 12 — Sgìrean nàdarrach	(duilleag 11)
Ceist 13 — Cunnartan àrainneachdail	(duilleag 12)
Ceist 14 — Malairt agus dlùth-chruinneas	(duilleag 14)
Ceist 15 — Turasachd	(duilleag 15)
Ceist 16 — Slàinte	(duilleag 16)

Ceist 11 — Atharrachaidhean gnàth-shìde

Diagram C11: Sgìre deighe na Mara Artach (1979–2013)

Dèan sgrùdadh air Diagram C11.

- (a) **Thoir cunntas, gu mionaideach,** air na h-atharrachaidhean ann an sgìre deighe na Mara Artach.

4

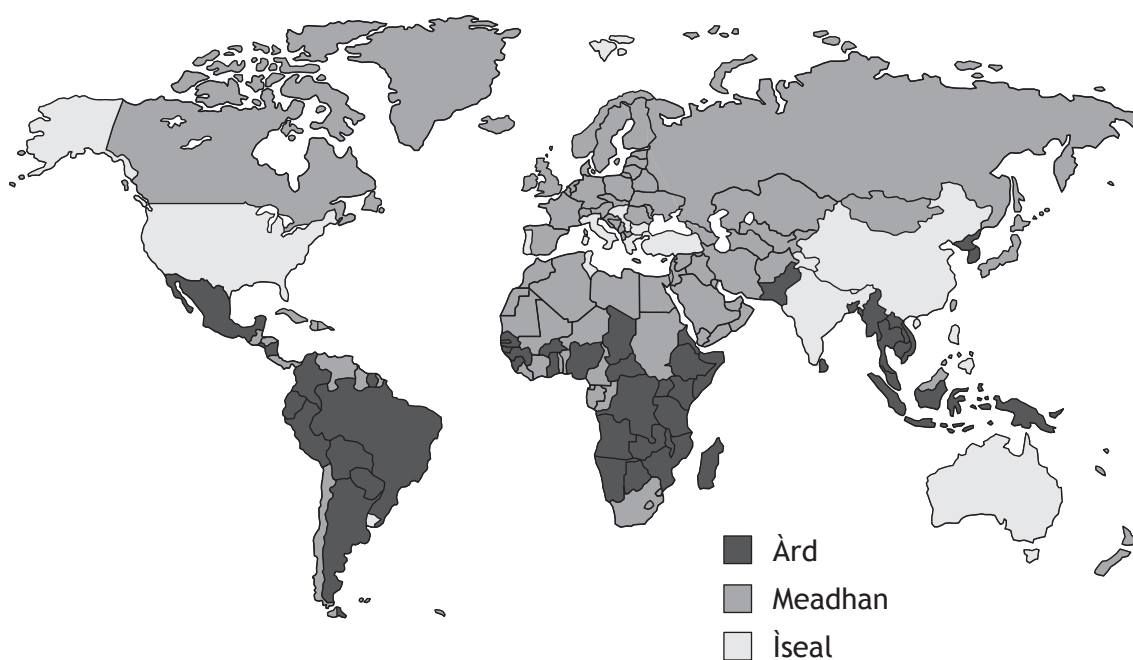
- (b) Tha leaghadh deigh mara mar aon bhuaidh de atharrachadh gnàth-shìde.

Mìnich cuid de na buaidhean eile a tha aig atharrachaidhean gnàth-shìde.

6

Ceist 12 — Sgìrean nàdarra

Diagram C12: Reataichean dì-coillteachaidh o chionn ghoirid air feadh na cruinne

- (a) Dèan sgrùdadh air Diagram C12.

Thoir cunntas, gu mionaideach, air reataichean dì-coillteachaidh air feadh na cruinne.

4

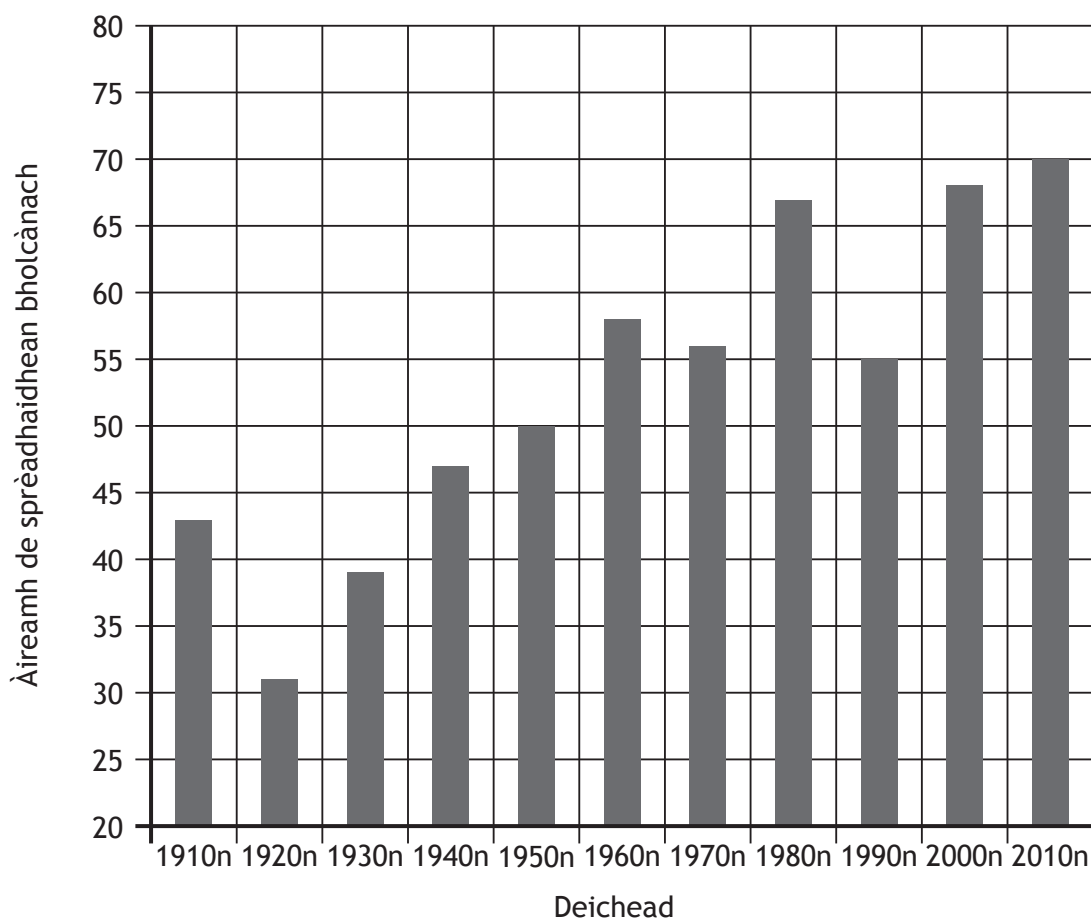
- (b) **Mìnich** na ro-innleachdan stiùiridh a dh'fhaodar a chleachdadh gus buaidh gnìomhachd daonna anns an tundra a lùghdachadh.

6

[Tionndaidh an duilleag

Ceist 13 — Cunnartan àrainneachdail

Diagram C13A: Àireamh sprèadhaidh bholcànach gach deichead 1910–2010

(a) Dèan sgrùdadh air Diagram C13A.

Thoir cunntas, gu mionaideach, air na h-atharrachaidhean anns an àireamh de sprèadhaidhean bholcànach eadar 1910–2010.

Ceist 13 — Cunnartan àrainneachdail (a' leantainn)

Cuspair C13B: Bholcàna Pico de Fogo, An Ceap Uaine

Às dèidh faisg air 20 bliadhna gun ghluasad, dhùisg am Pico de Fogo le sprèadhach beinne-teine garbh air 23 Samhain 2014.

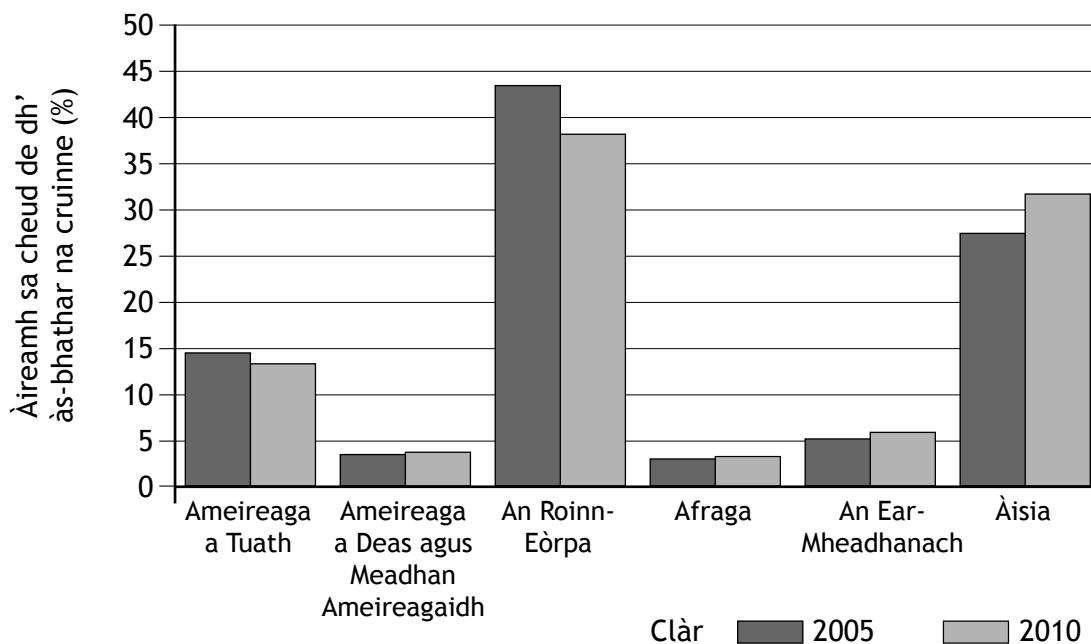
(b) Thoir sùil air Cuspair C13B.

A thaobh sprèadhach beinne-teine air na rinn thu sgrùdadh, mìnich, gu mionaideach, a' bhuaidh a bha aig an sprèadhach air daoine agus air an dealbh-tìre.

6

[Tionndaidh an duilleag

Diagram C14A: Às-bhathar na cruinne a rèir roinn

(a) Dèan sgrùdadh air Diagram C14A.

Thoir cunntas, gu mionaideach, air na h-atharrachaidhean ann an às-bhathar na cruinne eadar 2005 is 2010.

4

Cuspair C14B: A' togail phònairean cofaidh Fairtrade

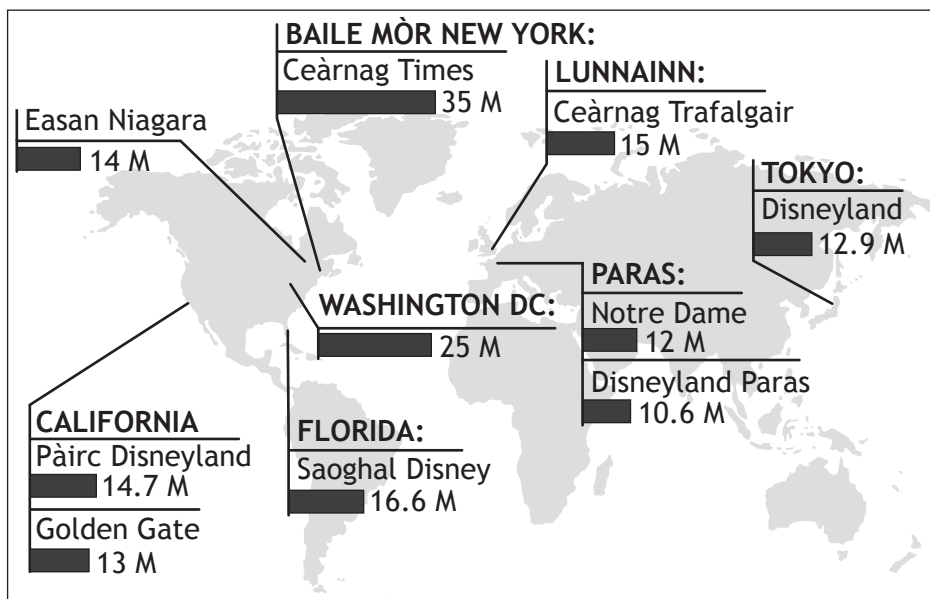

(b) Thoir sùil air Cuspair C14B.

Mìnich mar a bhios ceannach stuthan Fairtrade a' cuideachadh dhaoine anns an t-saoghal fo leasachadh.

6

Diagram C15A: Na prìomh deich cinn-uidhe turasachd san t-saoghal
(milleanan de luchd-turais gach bliadhna)

(a) Dèan sgrùdadh air Diagram C15A.

Thoir cunntas, gu mionaideach, air farsaingeachd nan deich chinn-uidhe turasachd as àirde san t-saoghal.

4

Cuspair C15B — Mòr-thurasachd air tràigh Eadailteach

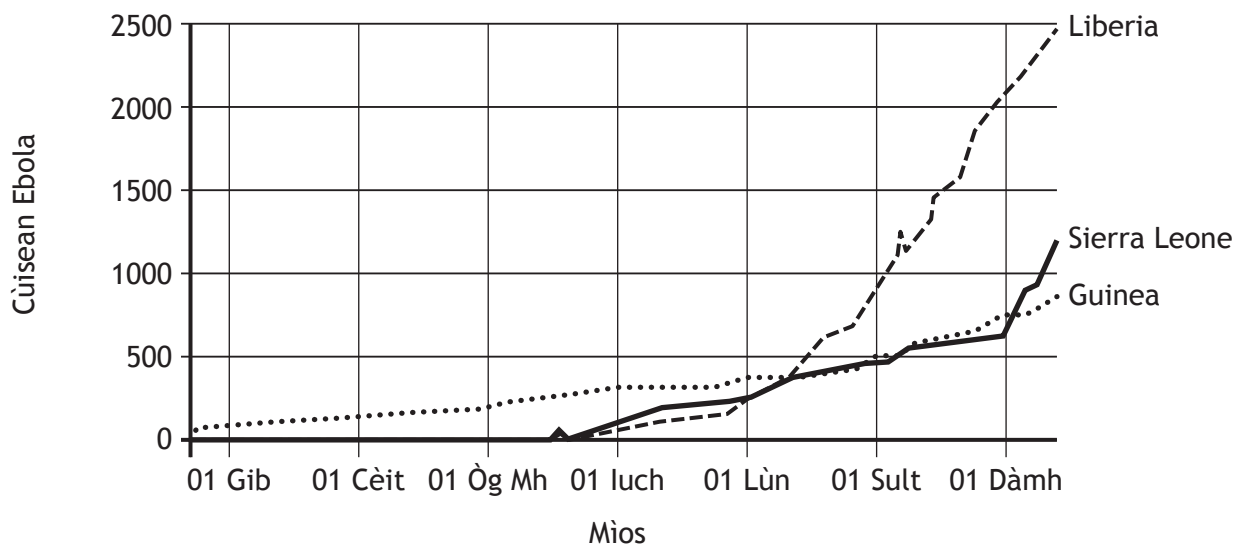
(b) Thoir sùil air Cuspair C15B.

Thoir cunntas air buaidhean mòr-thurasachd air daoine agus air an àrainneachd.

6

Ceist 16 — Slàinte

Diagram C16: Cùisean Ebola ann an dùthchannan roghnaichte an Afraga Giblean-Dàmhair 2014

- (a) Dèan sgrùdadh air Diagram C16.

Thoir cunntas, gu mionaideach, air na h-atharrachaidhean ann an cùisean Ebola anns na trì dùthchannan ainmichte de dh'Afraga.

4

- (b) **Mìnich** na h-adhbharan airson aon chuid tinneas cridhe no aillse no a' chuing.

6

[CRÌOCH A' PHÀIPEAR EISIMPLEIR]

Acknowledgement of copyright

Diagram C13B – LiveImages/shutterstock.com

Diagram C14B – Image is reproduced by kind permission of the Fairtrade Foundation.

© David Macharia.

Diagram C15B – jan krankendonk/shutterstock.com

Published: June 2025

Change since last published:

Duration extended.